

ЛІЛІЯ ШЕВЧЕНКО

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8602-9573>

доктор мистецтвознавства, професор,
декан фортепіанно-теоретичного факультету
Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової
(Одеса, Україна).

©Шевченко Л., 2024.

КИЇВСЬКІ ПРОЕКЦІЇ В БУТТЯ ОДЕСЬКОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ-АКАДЕМІЇ ТА ВНЕСОК МУЗИЧНОЇ ОДЕСИ В ЗДОБУТКИ СТОЛИЧНОГО МУЗИЧНОГО ВИШУ УКРАЇНИ

Київські проєкції в одеський музичний виш пройшли через кафедри спеціального фортепіано і сольного вокалу, адже провідні майстри тих фахових напрямів, М. І. Рибицька та О. М. Благовідова, були сформовані у професійно-організаційному плані Києвом. Марія Іпатіївна Рибицька, уродженка Житомира, який щедро через Київ і безпосередньо зі свого лона подарував світові знаних у всій країні митців і вчених, закінчила київське музичне училище. Вчилася у класі Володимира В'ячеславовича (Вацлавовича) Пухальського, потім у Петербурзі в А. Єсипової, але київський творчий заряд живив усю її педагогічно-мистецьку біографію. Якщо її сподвижниці по Одеській консерваторії Марія Митрофанівна Старкова і Берта Михайлівна Рейнгбальд уславилися своїми випускниками, що у повноті своєї творчої моці проявилися поза Україною, то М.І. Рибицька виховала блискучу плеяду музикантів, серед яких на першому місці стоїть високоталановитий піаніст, переможець I Всеукраїнського конкурсу піаністів К. Данькевич, згодом всеукраїнського і ширше значення композитор, славетний ректор Одеської консерваторії післявоєнного періоду (1944-1951).

М. І. Рибицька виділялася прихильністю до просимволістських мистецьких кіл, творчо контактувала з Л. Ревуцьким, скрябіністом і випускником класу Пухальського з фортепіано Б. Яворським, вибудовувала самостійну позицію виконавського самоствердження, що явно наслідувала прощопенівські салонні принципи гри, де «краще не добрати, ніж перебрати».

О.М. Благовідова з досвідом лауреата Всесоюзного конкурсу 1932 року взяла участь у I Всеукраїнському конкурсі вокалістів у Києві – та отримала I премію, що визначило її долю: запрошення на роботу в Одесу, спочатку в

оперний театр, а згодом в Одеську консерваторію, де скоро посіла одне з базисних місць у підготовці вокалістів світового рівня.

Вказані провідні кафедри Одеського музичного вишу, прийнявши стимул творчого вдосконалення від Києва, згодом змогли передати вже своїх талановитих випускників на розквіт творчої діяльності у Києві. Найбільш яскраві сторінки – це робота у Києві блискучого випускника класу Благовідової Івана Пономаренка, діяльність народної артистки України Л. Марцевич, вихованки класу М.І. Рибицької.

Зв'язуючою ланкою одеської та київської скрипкових шкіл стала діяльність віртуоза, як його називали, «київського поляка» П. Коханьського, згодом всесвітньо відомого скрипаля, що починав в Одесі у класі Е. Млинарського. Останній тільки 2 роки, але вкрай плідно попрацював в Одеському музичному училищі (1886-1888). І на сьогодні випускник кафедри струнних інструментів в Одеській консерваторії, довго очолюваної позарядовим виконавцем і педагогом О. Станко, І. Андрієвський увійшов в елітний ряд музикантів Києва і вже на правах голови ДЕК, спеціалізованих рад із захисту дисертацій рівня доктора філософії тощо.

Одеська хорова школа, уславлена діяннями професора К. Пігрова, подарувала Києву А. Авдієвського, керівника загальноновизнаного хору імені Г. Верьовки. А на сьогодні спадкоємиця школи Пігрова, керівниця хору Одеської національної музичної академії Г. Шпак, множинний лауреат міжнародних конкурсів, хорових діл майстрів, отримує підтримку від київських колег у просуванні нових репертуарних здобутків одеського творчого колективу. Саме Г. Шпак представила в Києві твори О. Польового, композитора, що засвідчив свою вірність національним традиціям на пограниччі зі специфікою спеціально церковних втілень.

Від випускників першого ректора Одеської консерваторії, згодом провідного композитора і педагога Польщі В. Малішевського, у Київ прийшли два загальнонаціонального значення імені. Це композитор К. Данькевича, від 1950-х років професор Київської консерваторії, у паралель до нього розгорнулась

також діяльність композитора М. Вільнського, перше десятиліття праці якого в Одеському музичному виші дало життя композиторському дару вищезгаданого К. Данькевича.

Музикознавчі досягнення Одеси і Києва щільно пов'язані тим неймовірним стрибком, який здійснив Іван Арсеньович Котляревський, відкривши, у ролі проректора з наукової роботи Київської консерваторії, вперше в її історії аспірантуру і докторантуру, а випускники тих інститутів склали елітні шари музикознавчої України, Одеси у тому числі. І.А. Котляревський заснував і сьогодні живий та актуальний новітній напрям науки про музику – музичну культурологію, благословивши її на буття ще у 1987 році. Випускниками його класу стали доктори, провідні музикознавці сьогоденної України: О. Рощенко, О. Маркова, О. Самойленко, з яких перші два названих владають розгалуженим кругом підготовлених докторів і кандидатів наук.

Так склалося, що саме в Одесі знаходимо цілу плеяду вихованців І.А. Котляревського: крім зазначених вище докторів, професорів Маркової, Самойленко, в Одесі його школу представляють професор, заслужений діяч мистецтв України С. Мірошніченко, доктор мистецтвознавства, професор Д. Андросова. А в Київській академії плідно працюють випускники одеського музичного вишу, у тому числі професори В. Сумарокова, активно працювали Л. Дис, С. Терентьев.

І сьогодні, в умовах напружених тяжінь музичних вишів України до самоствердження регіональних індексів їх функціонування, зв'язок вишів столиці та Південної Пальміри не переривається – спільні зусилля з організації зустрічей, конференцій, концертних виступів різних рівнів, нарешті, захистів дисертацій вищого рівня докторів наук живляться творчими контактами особистостей і шкіл, утворених у розвиток закладених вищеназваними лідерами спеціалізацій і дослідницьких проєктів.

І одна надія: заведений *perpetum mobile* спільних творчих акцій підтвердить намічені збіги в обставинах заснування споріднених музичних закладів столичного Києва і Південної Пальміри, що на зорі доби романтизму

претендувала на столичний статус, і саме він склав стимул сходження уроджених і сформованих в Одесі зірок мистецтва і наукової думки в розгорненні їх дару в Києві. З ювілеєм Київської академії – щиро вітаємо і від серця бажаємо процвітання і ствердження на самому найвищому столичному рівні ваших надій і бажань.